

GÖÇ POLİTİKALARININ YATIRIM KARARLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN BULANIK DEMATEL İLE İNCELENMESİ

Serhat Yüksel*

Hasan Dinçer**

Öz

Bu çalışmada göç politikalarında yatırımlara etki eden faktörler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, kapsamlı bir literatür analizi sonucunda göç politikalarında yatırımlara etki eden 6 farklı faktör tespit edilmektedir. Bu faktörlerin önem ağırlıklarının belirlenmesi hedefiyle bulanık DEMATEL tekniği ile bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, göç politikalarının yatırımlara hangi açıdan destek sağladığı belirlenebilmiş olmaktadır. Bu durum da işletmelerin etkin yatırım stratejisi geliştirebilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın literatüre en büyük katkısını göç politikalarında yatırımlara etki eden en önemli faktörlerin belirlenmesinde bulanık DEMATEL tekniği ile yeni bir model kurulmasıdır. DEMATEL yönteminin diğer benzer tekniklerden en büyük üstünlüğü analiz sürecinde nedensellik analizinin dikkate alınmasıdır. Bu sayede, daha etkin ve doğru analiz sonuçlarına ulaşabilmek mümkün olabilmektedir. Benzer şekilde, DEMATEL yaklaşımının bulanık sayılar ile dikkate alınması sayesinde, analiz sürecindeki belirsizliğin azaltılabilmesi söz konusu olabilmektedir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre entegrasyon politikalarına uyum göç politikalarında yatırımlara en fazla etki eden faktör olarak belirlenmiştir. Bulanık DEMATEL yaklaşımı ile gerçekleştirilen analize göre bu faktör 0.1743 önem ağırlığına sahiptir. Uluslararası diplomatik başarılar ve ilişkiler ise 0.1725 önem ağırlığı ile ikinci sırayı almaktadır. Artan potansiyel işgücü ise 0.1677 önem ağırlığı ile en önemli üçüncü faktör olarak tespit edilmektedir. Belirtilen bu sonuçlar dikkate alındığında, entegrasyon politikalarına uyum konusuna daha fazla önem gösterilmesi gerektiği belirlenmiştir. İyi tasarlanmış entegrasyon stratejileri, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama başarılı bir şekilde katılımını teşvik etmektedir. Bu bağlamda, öncelikli olarak, eğitim ve dil yönetimi konusuna dikkat edilmelidir. Bu amaca ulaşabilmek için göçmenler için erişilebilir ve uygun maliyetli dil eğitimi programları sunulmalıdır. Göçmen çocuklar için okullarda ek destek programları sunulması da bu sürece ciddi anlamda destek olabilecek başka bir husustur. Öte yandan, göçmenlerin yerel işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmak için mesleki eğitim programları sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: göç politikaları; yatırım kararları; bulanık DEMATEL; sosyal entegrasyon

*Prof. Dr. İstanbul Medipol Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, 0000-0002-9858-1266, serhatyuksele@medipol.edu.tr

**Prof. Dr. İstanbul Medipol Üniversitesi, İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi, 0000-0002-8072-031X, hdincer@medipol.edu.tr

EXAMINING THE IMPACT OF MIGRATION POLICIES ON INVESTMENT DECISIONS USING FUZZY DEMATEL

Serhat Yuksel*

Hasan Dincer**

Abstract

In this study, a research is carried out on the factors affecting investments in migration policies. In this context, as a result of a comprehensive literature analysis, 6 different factors affecting investments in migration policies are identified. An analysis is carried out with the fuzzy DEMATEL technique with the aim of determining the importance weights of these factors. In this way, it can be determined in what way migration policies support investments. This situation contributes to businesses' ability to develop effective investment strategies. The biggest contribution of this study to the literature is the establishment of a new model with the fuzzy DEMATEL technique in determining the most important factors affecting investments in migration policies. The biggest advantage of the DEMATEL method over other similar techniques is that causality analysis is taken into account during the analysis process. In this way, it is possible to obtain more effective and accurate analysis results. Similarly, by considering the DEMATEL approach with fuzzy numbers, it is possible to reduce the uncertainty in the analysis process. According to the analysis results, compliance with integration policies has been determined as the factor that most affects investments in migration policies. According to the analysis carried out with the fuzzy DEMATEL approach, this factor has an importance weight of 0.1743. International diplomatic achievements and relations rank second with an importance weight of 0.1725. Increasing potential workforce is determined as the third most important factor with an importance weight of 0.1677. Considering these results, it has been determined that more attention should be paid to compliance with integration policies. Well-designed integration strategies promote the successful participation of immigrants in economic, social and cultural life. In this context, priority should be paid to the issue of education and language management. To achieve this goal, accessible and affordable language education programs must be offered for immigrants. Providing additional support programs in schools for immigrant children is another issue that can seriously support this process. On the other hand, vocational training programs should be offered to facilitate the integration of immigrants into the local labor market.

Keywords: immigration policies; investment decisions; fuzzy DEMATEL; social integration

*Professor, Istanbul Medipol University, Faculty of Business and Management Sciences, 0000-0002-9858-1266, serhatyuksel@medipol.edu.tr

**Professor, Istanbul Medeniyet University, Faculty of Business and Management Sciences, 0000-0002-8072-031X, hdincer@medipol.edu.tr

Received: May, 19, 2024
Accepted: June, 19, 2024

Copyright © 2020 ▪ International Refugee Rights Association ▪ <http://mejrs.com>
ISSN 2149-4398 ▪ eISSN 2458-8962
Spring 2024 ▪ 9(1) ▪ 57-71

1. Giriş

Göç, insanların bir ülkeden diğerlerine geçici veya sürekli olarak taşınmasıdır. Bu durumun arkasında birçok farklı nedenden bahsedebilmek mümkündür. Sosyal faktörler göçün en önemli nedenlerinden biri olarak tanımlanabilmektedir. Bu bağlamda, insanlar daha iyi eğitim hizmetlerine erişebilmek için göç edebilmektedir. Bu durum sağlık hizmetleri için de geçerlidir. Ülkelerindeki hastaneleri yetersiz bulan kişiler başka ülkelere daha iyi sağlık hizmeti alabilmek için gidebilmektedir (Brumat ve Vera Espinoza, 2024). Ekonomik nedenler de insanların göç etmelerinin en önemli nedenlerinden olabilmektedir. Daha iyi iş olanakları insanları başka ülkelerde yaşama kararı vermelerinde etkili olabilmektedir. Öte yandan, politik nedenler de insanların göç kararında önemli bir role sahip olabilmektedir. Özellikle ülkelerde yaşanan siyasal istikrarsızlık insanları tedirgin edebilmektedir. Bu durum da insanların başka ülkelere göç etmelerine etki edebilmektedir (Czaika vd., 2024). Benzer şekilde, daha özgür bir ülkede yaşama isteği insanların göç kararında önemli role sahiptir. Çevresel bazı faktörler de göç kararı üzerinde oldukça etkilidir. Doğal afet riskinin bulunması ve olumsuz iklimsel koşulların yaşanması insanlar başka ülkelere yaşamaya zorlayabilir (Ramos, 2024).

Göçün ülkeler için birtakım olumsuzluklarından bahsedebilmek mümkündür. Sosyal uyumsuzluk bu süreçte en fazla dikkat edilmesi gereken husustur. Kültürel farklılıklardan dolayı insanlar başka ülkelerdeki hayat tarzına adapte olamayabilirler. Bu durum da ülke içerisinde birtakım sosyal problemler yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Göç rakamlarının artması ülke için birtakım ekonomik problemler de oluşturabilir (Fink, 2024). Örnek olarak, göçmenler göç ettikleri ülkede iş bulmakta zorluk çekebilirler. Bu durum da ülkenin işsizlik probleminin artmasına neden olabilmektedir. Benzer şekilde, göçmen sayısının artması ayrıca ülkenin ekonomik yükünün artmasına da yol açmaktadır. Bu göçmenlere verilen sağlık ve eğitim gibi hizmetler ülkenin harcamalarının artmasına sebebiyet vermektedir. Bu durum kontrol altına alınamazsa ülke bütçe açığı problemi ile karşılaşabilir (Joppke, 2024). Göç rakamlarının kontrolsüz bir şekilde artması sonucunda ülkede güvenlik kaygıları oluşabilmektedir.

Belirtilen bu olumsuz hususlara karşın, göçün ülkelere sağladığı bazı fırsatlar da bulunmaktadır. Örnek olarak, ülkeye gelen göçmenler birtakım ekonomik avantajlar oluşturabilmektedir. Göçmenler ülkenin iş gücünün artmasına katkı sağlamaktadır. Bu sayede, ülkedeki üretim miktarı artacak ve bu durum da ekonomik kalkınmaya destek olmaktadır (Bozheva, 2024). Benzer şekilde, göçmenler, yeni işletmeler açma ve yenilikçi fikirler getirme konusunda önemli bir rol oynayabilir. Bu durum da ülkedeki işletmelerin üretim sürecinin etkinliğinin artırılmasına önemli ölçüde destek olmaktadır (Qin vd., 2024). Öte yandan, göçmenler farklı diller ile iletişim kurabilmektedir. Bu durum da ülkelerin uluslararası ticari faaliyetlerinde başarı sağlayabilmeleri için önemli bir fırsattır (Liargovas ve Papageorgiou, 2024). Bunlara ek olarak, akademisyenler göç etmesi durumunda ülkenin akademik çalışmaları ar-

tabilmektedir. Bu durum da ülkedeki etkin araştırma faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesine olanak sağlamaktadır.

Bu çalışmada göç politikalarında yatırımlara etki eden faktörler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, kapsamlı bir literatür analizi sonucunda göç politikalarında yatırımlara etki eden 6 farklı faktör tespit edilmektedir. Bu faktörlerin önem ağırlıklarının belirlenmesi hedefiyle bulanık DEMATEL tekniği ile bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, göç politikalarının yatırımlara hangi açıdan destek sağladığı belirlenebilmiş olmaktadır. Bu durum da işletmelerin etkin yatırım stratejisi geliştirebilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın literatüre en büyük katkısını göç politikalarında yatırımlara etki eden en önemli faktörlerin belirlenmesinde bulanık DEMATEL tekniği ile yeni bir model kurulmasıdır. DEMATEL yönteminin diğer benzer tekniklerden en büyük üstünlüğü analiz sürecinde nedensellik analizinin dikkate alınmasıdır. Bu sayede, daha etkin ve doğru analiz sonuçlarına ulaşabilmek mümkün olabilmektedir. Benzer şekilde, DEMATEL yaklaşımının bulanık sayılar ile dikkate alınması sayesinde, analiz sürecindeki belirsizliğin azaltılabilmesi söz konusu olabilmektedir.

Çalışma temel olarak 4 farklı bölümden oluşmaktadır. Takip eden bölümde literatürdeki benzer çalışmalar analiz edilmektedir. Üçüncü bölümde elde edilen analiz sonuçları paylaşılmaktadır. Son bölümde ise çalışmada elde edilen temel sonuçlar hakkında bilgi verilmektedir.

2. Literatür Taraması

Bu başlık altında göç politikalarının yatırımlara etki eden hususları üzerinde bir literatür taraması gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, konuya yönelik literatürde daha önce gerçekleştirilmiş benzer çalışmalara yer verilmektedir. Bu bölümdeki her bir paragrafta ayrı bir faktör ele alınmaktadır. Başka bir ifadeyle, literatür taraması gerçekleştirilirken faktörlere yönelik bir kümeleme yapılmıştır. Bu çerçevede, her bir faktöre yönelik de bir paragraf oluşturulmaktadır. Bu sayede, literatür taramasının daha kolay bir şekilde takip edilebilmesi mümkün olabilmektedir. Her bir değişkene yönelik gerçekleştirilen çalışmalar aşağıda alt başlıklar halinde özetlenmektedir.

2.1. Artan Potansiyel İşgücü

Göç politikaları ülkedeki işgücü potansiyelinin artmasına destek olmaktadır. Bu kişilerin ülke ekonomisinin kalkınmasına birçok açıdan etkisi olmaktadır. Göçmenler işletmelerde çalışarak ülkenin üretim gücünün artmasına katkı sağlamaktadır (Mucha, 2024). Bu durum hem yatırımların etkinliğini arttıracak hem de ekonomik büyümenin sağlanmasına destek olacaktır (Braidahl vd., 2024). Benzer şekilde, göçmen işçiler işletmelere yeni üretim ve yatırım fikirleri sunabilmektedir (Murzakulova vd., 2024). Bu yenilikçi fikirler sayesinde

işletmelerin operasyonel verimliliği arttırılabilmektedir (Olarinde vd., 2024). Bunların yanı sıra, göçmenler genellikle daha düşük ücretler ile çalışabilmektedirler (Van Haren ve Masferer, 2024). Bu husus da işletmelerin operasyonel maliyetlerini önemli ölçüde azaltmaktadır. Böylece, işletmelerin karlılığının sağlanabilmesi mümkün olabilmektedir (Triadafilopoulos ve Taylor, 2024).

2.2. Tüketici Talebindeki Canlılık

Göç politikaları genellikle tüketici talebinde bir artışa sebep olur. Bunun en temel nedeni de göç sürecinde çok fazla göçmenin ülkeye yaşamaya gelmesidir. Bu gelen kişiler de belirli seviyede yaşam kalitesine ulaşabilmek için tüketim yapmak zorundadırlar (Klotz, 2024). Bu durum da işletmelerin daha fazla ürün satmalarına olanak sağlamaktadır (Pettrachin, 2024). Böylece, işletmelerin satış hacimleri artacak ve bu husus da işletmelerin karlılıklarının artmasına olanak sağlamaktadır (Nash, 2024). Bunlara ek olarak, ülkeye gelen göçmelere yönelik özel talepler de olabilmektedir (Cheung ve Scheyer, 2024). Bu durum yeni ve spesifik ürünlere olan talebin artmasına katkı sağlayabilmektedir (Singh vd., 2024). Bu husus da işletmelerin yeni pazarlara sahip olmasına destek olmaktadır (Rizqiyanto vd., 2024). Bunun sonucunda da işletmelerin satış hacimlerini arttırabilmeleri mümkün olabilmektedir (Aeran Chung vd., 2024).

2.3. Entegrasyon Politikalarındaki Uyum

Göç politikaları ile uyumlu şekilde geliştirilen entegrasyon politikaları da göçmenlerin bu ülkedeki faktörlere daha kolay adapte olabilmesine destek olmaktadır. Bu başarılı entegrasyon sayesinde göç politikaları ülkedeki yatırımların etkinliğinin arttırılabilmesine olanak sağlamaktadır (Cheng vd., 2024). Uyumlu entegrasyon politikaları sayesinde, göçmen işgücü daha hızlı iş piyasasına adapte olabilmektedir (Schewel vd., 2024). Bu durum da işletmelerin işgücü açıklarının karşılanabilmesine destek olmaktadır (Sadiq ve Tsourapas, 2024). Böylece, işletmelerin operasyonel verimliliği önemli ölçüde arttırılabilmektedir (Zhelyazkova, 2024). Öte yandan, sürece başarılı bir şekilde adapte olmuş göçmenler ekonomik özgürlüğünü de ellerine almışlardır (Joppke, 2024). Böylece, daha fazla tüketim yaparak işletmelerin karlılıklarına destek olabilmektedirler (Hoffmeyer-Zlotnik, 2024). Bunların yanı sıra, başarılı entegrasyon politikaları, ülkenin uluslararası alanda olumlu bir imaj çizmesine yardımcı olur (Roos vd., 2024). Bu durum da daha fazla yabancı yatırımcının ülkeye gelmesine imkan sağlamaktadır (Darling, 2024).

2.4. Geliştirilen Hukuki ve İdari Düzen

Hukuki düzenin etkinliği, göç politikalarının başarısında oldukça etkili bir faktördür. Etkin bir hukuki düzen sayesinde, göçmen haklarının daha iyi bir şekilde korunabilmesi mümkün olabilmektedir (Krannich, 2024). Bu durum da sürecin etkin ve başarılı bir şekilde yürü-

tülmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Benzer şekilde, etkin bir hukuki düzen, göçmenlerin topluma entegrasyonunu teşvik eden politikaların uygulanmasını sağlar (Barbero, 2024). Bu sayede, ayrımcılık problemi ile çok daha başarılı bir şekilde mücadele edilebilmesi mümkün olabilmektedir.

2.5. Güvenlik ve Sosyal İstikrar

Göç politikalarının ülkedeki güvenlik ve sosyal istikrara olan etkileri, yatırımların etkinliği üzerinde doğrudan ve dolaylı yollarla büyük bir etkiye sahip olabilir. Güçlü güvenlik politikaları ve istikrarlı bir sosyal ortam, yerli ve yabancı yatırımcılar için bir güvence oluşturur (Adamson vd., 2024). Bu durum daha fazla yatırımcının ülkeye yatırım yapmasına katkı sağlar. Bu durumun meydana getirdiği birçok avantajdan bahsedebilmek mümkündür (Natter, 2024). Yabancı yatırımcıların artması ülkede iş olanaklarının da çoğalmasına destek olmaktadır (Tagliacozzo vd., 2024). Bu sayesinde ülkeler işsizlik problemi ile daha başarılı bir şekilde mücadele edebilmektedir (Lill vd., 2024). Benzer şekilde, artan yabancı yatırımlar ile yeni teknolojilerin ülkeye adapte edilmesi daha mümkün olmaktadır (Lavenex vd., 2024).

2.6. Uluslararası Diplomatik Başarılar ve İlişkiler

Uluslararası diplomatik başarılar ve ilişkiler göç politikalarının başarısında önemli bir rol oynar. Diplomatik ilişkiler, ülkeler arasında işbirliği mekanizmaları oluşturarak göç yönetimini kolaylaştırır (Mertek, 2024). Bu durum da göçmen haklarının daha etkin bir şekilde korunabilmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Öte yandan, diplomatik ilişkiler, ülkeler arasında ekonomik işbirliği ve ticaret anlaşmalarını teşvik eder. Bu durum göçmenlerin ekonomik ve sosyal kalkınmaya katkılarını artırmak için hayati önem arz etmektedir (Adamson, 2024).

3. Analiz Sonuçları

Bu çalışmada göç politikalarında yatırımlara etki eden faktörler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, kapsamlı bir literatür analizi sonucunda göç politikalarında yatırımlara etki eden 6 farklı faktör tespit edilmektedir. Söz konusu faktörlerin detaylarına Tablo 1’de yer verilmektedir.

Kriterler	İlişkili Literatür
Artan Potansiyel İşgücü (K1)	Adamson (2024)
Tüketici Talebindeki Canlılık (K2)	Engberg Pedersen vd. (2024)
Entegrasyon Politikalarındaki Uyum (K3)	Kilkey ve Baldassar (2024)
Geliştirilen Hukuki ve İdari Düzen (K4)	Ferdous ve Khan (2024)

Güvenlik ve Sosyal İstikrar (K5)	Chen vd. (2024)
Uluslararası Diplomatik Başarılar ve İlişkiler (K6)	Heck ve Habersky (2024)

Tablo 1: Göç politikalarında yatırımlara etki eden faktörler

Bu faktörlerin önem ağırlıklarının belirlenmesi hedefiyle bulanık DEMATEL tekniği ile bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, göç politikalarının yatırımlara hangi açıdan destek sağladığı belirlenebilmiş olmaktadır. Bu durum da işletmelerin etkin yatırım stratejisi geliştirebilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın literatüre en büyük katkısını göç politikalarında yatırımlara etki eden en önemli faktörlerin belirlenmesinde bulanık DEMATEL tekniği ile yeni bir model kurulmasıdır (Kou vd., 2024). DEMATEL yönteminin diğer benzer tekniklerden en büyük üstünlüğü analiz sürecinde nedensellik analizinin dikkate alınmasıdır (Aysan vd., 2024). Bu sayede, daha etkin ve doğru analiz sonuçlarına ulaşabilmek mümkün olabilmektedir (Dinçer vd., 2024). Benzer şekilde, DEMATEL yaklaşımının bulanık sayılar ile dikkate alınması sayesinde, analiz sürecindeki belirsizliğin azaltılabilmesi söz konusu olabilmektedir (Fetais vd., 2024). Bu çalışmanın analiz sürecinde 5'li skala ve bunların üçgensel sayı karşılıkları kullanılmaktadır (Eti vd., 2024). Söz konusu rakamların detaylarına Tablo 2'de yer verilmektedir.

Dilsel Ölçekler	Üçgensel Bulanık Sayılar		
Hiç (N)	0	0	0.25
Az (L)	0	0.25	0.5
Orta (M)	0.25	0.5	0.75
Yüksek (H)	0.5	0.75	1
Çok Yüksek (VH))	0.75	1	1

Tablo 2: Dilsel Değişkenler ve Bulanık Sayı Değerleri

Karar verici ekipten elde edilen analiz sonuçları, Tablo 3'te görüldüğü gibi, bulanık etki matrisinde tanımlanmaktadır. Tablo 3'te elde edilen değerler, uzmanların ortalama sonuçlarını yansıtmaktadır.

	K1			K2			K3		
K1	0.00	0.00	0.00	0.50	0.75	1.00	0.50	0.75	1.00
K2	0.42	0.67	0.92	0.00	0.00	0.00	0.33	0.58	0.83
K3	0.67	0.92	1.00	0.50	0.75	1.00	0.00	0.00	0.00
K4	0.33	0.58	0.83	0.42	0.67	0.92	0.42	0.67	0.92
K5	0.50	0.75	1.00	0.25	0.50	0.75	0.50	0.75	1.00
K6	0.42	0.67	0.92	0.67	0.92	1.00	0.42	0.67	0.92
	K4			K5			K6		
K1	0.25	0.50	0.75	0.33	0.58	0.83	0.42	0.67	0.92
K2	0.50	0.75	1.00	0.25	0.50	0.75	0.42	0.67	0.92
K3	0.25	0.50	0.75	0.67	0.92	1.00	0.67	0.92	1.00
K4	0.00	0.00	0.00	0.33	0.58	0.83	0.50	0.75	1.00
	K4			K5			K6		
K5	0.25	0.50	0.75	0.00	0.00	0.00	0.50	0.75	1.00
K6	0.42	0.67	0.92	0.33	0.58	0.83	0.00	0.00	0.00

Tablo 3: Bulanık Etki Matrisi

Bundan sonraki aşamada, bulanık etki matrisinin normalleştirilmesi gerekmektedir. Tablo 4 normalleştirilmiş etki matrisi sonuçlarını göstermektedir.

	K1			K2			K3		
K1	0.00	0.00	0.00	0.11	0.16	0.21	0.11	0.16	0.21
K2	0.09	0.14	0.19	0.00	0.00	0.00	0.07	0.12	0.18
K3	0.14	0.19	0.21	0.11	0.16	0.21	0.00	0.00	0.00
K4	0.07	0.12	0.18	0.09	0.14	0.19	0.09	0.14	0.19
K5	0.11	0.16	0.21	0.05	0.11	0.16	0.11	0.16	0.21
K6	0.09	0.14	0.19	0.14	0.19	0.21	0.09	0.14	0.19
	K4			K5			K6		
K1	0.05	0.11	0.16	0.07	0.12	0.18	0.09	0.14	0.19
K2	0.11	0.16	0.21	0.05	0.11	0.16	0.09	0.14	0.19
K3	0.05	0.11	0.16	0.14	0.19	0.21	0.14	0.19	0.21
K4	0.00	0.00	0.00	0.07	0.12	0.18	0.11	0.16	0.21
K5	0.05	0.11	0.16	0.00	0.00	0.00	0.11	0.16	0.21
K6	0.09	0.14	0.19	0.07	0.12	0.18	0.00	0.00	0.00

Tablo 4: Normalleştirilmiş Bulanık Etki Matrisi

Analizin takip eden aşamasında ise, etki matrisinin toplam değerlerinin hesaplanması gerekmektedir. Bulanık DEMATEL yöntemine göre toplam etki matrisi sonuçları Tablo 5'te ifade edilmektedir.

	K1			K2			K3		
K1	0.07	0.32	3.58	0.17	0.46	3.76	0.16	0.44	3.75
K2	0.15	0.43	3.68	0.07	0.31	3.53	0.13	0.41	3.66
K3	0.22	0.55	3.92	0.19	0.52	3.92	0.09	0.37	3.74
K4	0.14	0.43	3.73	0.15	0.45	3.75	0.15	0.43	3.73
K5	0.17	0.46	3.76	0.12	0.42	3.73	0.16	0.44	3.75
K6	0.16	0.46	3.79	0.2	0.51	3.81	0.15	0.45	3.79
	K4			K5			K6		
K1	0.1	0.36	3.39	0.12	0.4	3.45	0.15	0.46	3.84
K2	0.15	0.4	3.38	0.11	0.37	3.39	0.15	0.45	3.78
K3	0.12	0.42	3.54	0.2	0.51	3.63	0.22	0.56	4.02
K4	0.05	0.27	3.26	0.12	0.4	3.45	0.17	0.47	3.85
K5	0.1	0.36	3.39	0.06	0.29	3.31	0.17	0.47	3.86
K6	0.14	0.41	3.47	0.13	0.41	3.5	0.08	0.35	3.73

Tablo 5: Toplam Bulanık Etki Matrisi

Bir sonraki aşamada, toplam bulanık etki matrisinin, etki matrisine dönüştürülmektedir. Bu amaçla, bulanık sayıların bulanık olmayan sayı kümesine dönüştürme işleme gerçekleştirilmektedir. Tablo 6 dönüşme işlemi sonuçlarını göstermektedir.

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	Etkilenen Kriterler
K1	0.88	1.02	1.00	0.89	0.92	1.03	K2, K3, K6
K2	0.98	0.86	0.96	0.91	0.89	1.01	K1, K6
K3	1.12	1.10	0.94	0.95	1.04	1.14	K1, K2, K5, K6
K4	0.99	1.01	0.99	0.79	0.92	1.04	K1, K2, K3, K6
K5	1.02	0.98	1.01	0.89	0.81	1.04	K1, K2, K3, K6
K6	1.02	1.06	1.01	0.93	0.94	0.92	K1, K2, K3

Elde edilen toplam etki matrisi sonuçlarından toplam etki değerleri elde edilebilmektedir. Tablo 7 etki-ilişki derecesi sonuçları ve ağırlık değerlerini vermektedir.

Kriterler	\tilde{D}_i^{def}	\tilde{R}_i^{def}	$\tilde{D}_i^{def} + \tilde{R}_i^{def}$	$\tilde{D}_i^{def} - \tilde{R}_i^{def}$	Önem Ağırlıkları
Artan Potansiyel İşgücü (K1)	5.73	6.01	11.75	-0.28	0.1677
Tüketici Talebindeki Canlılık (K2)	5.62	6.03	11.65	-0.41	0.1663
Entegrasyon Politikalarındaki Uyum (K3)	6.30	5.91	12.21	0.38	0.1743
Geliştirilen Hukuki ve İdari Düzen (K4)	5.73	5.36	11.09	0.38	0.1583
Güvenlik ve Sosyal İstikrar (K5)	5.74	5.53	11.28	0.21	0.1610
Uluslararası Diplomatik Başarılar ve İlişkiler (K6)	5.90	6.18	12.08	-0.28	0.1725

Tablo 7 sonuçlarına göre, K3 ve K4 en çok etkileyen kriter iken, K2 en çok etkilenen faktör olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, K3 diğer faktörler arasında en önemli kriter iken, K4 ise göreceli olarak en düşük ağırlığa sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada göç politikalarında yatırımlara etki eden faktörler üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmektedir. Bu çerçevede, kapsamlı bir literatür analizi sonucunda göç politikalarında yatırımlara etki eden 6 farklı faktör tespit edilmektedir. Bu faktörlerin önem ağırlıklarının belirlenmesi hedefiyle bulanık DEMATEL tekniği ile bir analiz gerçekleştirilmektedir. Bu sayede, göç politikalarının yatırımlara hangi açıdan destek sağladığı belirlenebilmiş olmaktadır. Bu durum da işletmelerin etkin yatırım stratejisi geliştirebilmesine katkı sağlamaktadır. Bu çalışmanın literatüre en büyük katkısı göç politikalarında yatırımlara etki eden en önemli faktörlerin belirlenmesinde bulanık DEMATEL tekniği ile yeni bir model kurulmasıdır. DEMATEL yönteminin diğer benzer tekniklerden en büyük üstünlüğü analiz sürecinde nedensellik analizinin dikkate alınmasıdır. Bu sayede, daha etkin ve doğru analiz sonuçlarına ulaşabilmek mümkün olabilmektedir. Benzer şekilde, DEMATEL yaklaşımının bulanık sayılar ile dikkate alınması sayesinde, analiz sürecindeki belirsizliğin azaltılabildiği söz konusu olabilmektedir.

Elde edilen analiz sonuçlarına göre entegrasyon politikalarına uyum göç politikalarında yatırımlara en fazla etki eden faktör olarak belirlenmiştir. Bulanık DEMATEL yaklaşımı ile gerçekleştirilen analize göre bu faktör 0.1743 önem ağırlığına sahiptir. Uluslararası diplomatik başarılar ve ilişkiler ise 0.1725 önem ağırlığı ile ikinci sırayı almaktadır. Artan potansiyel işgücü ise 0.1677 önem ağırlığı ile en önemli üçüncü faktör olarak tespit edilmektedir. Buna karşın tüketici talebindeki canlılık, geliştirilen hukuki ve idari düzen ve güvenlik ve sosyal istikrar ise diğerlerine kıyasla daha düşük önem ağırlıklarına sahiptirler. Belirtilen bu sonuçlar dikkate alındığında, entegrasyon politikalarına uyum konusuna daha fazla önem gösterilmesi gerektiği belirlenmiştir. Bu amaca ulaşabilmek için birtakım aksiyonların alınması yerinde olacaktır. İyi tasarlanmış entegrasyon stratejileri, göçmenlerin ekonomik, sosyal ve kültürel yaşama başarılı bir şekilde katılımını teşvik etmektedir. Bu bağlamda, öncelikli olarak,

eğitim ve dil yönetimi konusuna dikkat edilmelidir. Bu amaca ulaşabilmek için göçmenler için erişilebilir ve uygun maliyetli dil eğitimi programları sunulmalıdır. Göçmen çocuklar için okullarda ek destek programları sunulması da bu sürece ciddi anlamda destek olabilecek başka bir husustur. Öte yandan, göçmenlerin yerel işgücü piyasasına entegrasyonunu kolaylaştırmak için mesleki eğitim programları sunulmalıdır.

Kaynakça

Adamson, F. B. (2024). Entangled migration states: mobility and state-building in France and Algeria. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 597-616.

Adamson, F. B., Chung, E. A., & Hollifield, J. F. (2024). Rethinking the migration state: historicising, decolonising, and disaggregating. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 559-577.

Aeran Chung, E., Draudt, D., & Tian, Y. (2024). The developmental migration state. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 637-656.

Aysan, A. F., Yüksel, S., Eti, S., Dinçer, H., Akin, M. S., Kalkavan, H., & Mikhaylov, A. (2024). A unified theory of acceptance and use of technology and fuzzy artificial intelligence model for electric vehicle demand analysis. *Decision Analytics Journal*, 11, 100455.

Bozheva, A. M. (2024). Policy Diffusion and Regionalization of Immigration: Canada's International Student Migration Policy Landscape. *Journal of International Migration and Integration*, 1-33.

Breidahl, K. N., Brodtkin, E. Z., & Miaz, J. (2024). The global challenge of mass migration and asylum: Comparative analysis of street-level organizations at the front lines. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 26(1), 1-9.

Brumat, L., & Vera Espinoza, M. (2024). Actors, ideas, and international influence: Understanding migration policy change in South America. *International Migration Review*, 58(1), 319-346.

Chen, Z., Yi, W., Nallanathan, A., & Chambers, J. (2024). Distributed digital twin migration in multi-tier computing systems. *IEEE Journal of Selected Topics in Signal Processing*.

Cheng, Y. E., Yang, P., Lee, J., Waters, J., & Yeoh, B. S. (2024). Migration governance and higher education during a pandemic: Policy (mis) alignments and international postgraduate students' experiences in Singapore and the UK. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(5), 1138-1156.

Cheung, J., & Scheyer, V. (2024). Feminist foreign policy and global (health) care work migration: Addressing the invisibility of colonial gaps in feminist policy making. *Asian Journal of Women's Studies*, 1-25.

Czaika, M., Bohnet, H., & Zardo, F. (2024). Categorical and spatial interlinkages within the European migration policy mix. *European Union Politics*, 25(1), 173-196.

Darling, J. (2024). Governing through partnership: Strategic migration partnerships and the politics of enrolment and ambivalence. *Political Geography*, 108, 103041.

Dinçer, H., Yüksel, S., Eti, S., Gökalp, Y., Mikhaylov, A., & Karpyn, Z. (2024). Effective waste management in service industry: Fuzzy-based modelling approach for strategic decision-making. *Waste Management & Research*, 0734242X241242682.

Engberg Pedersen, L., Vammen, I. M. S., & Lucht, H. (2024). Can European foreign aid motivate people to stay in Africa? The root causes policy debate and irregular migration. *Development Policy Review*, e12761.

Eti, S., Yüksel, S., Dinçer, H., Kalkavan, H., Hacıoglu, U., Mikhaylov, A., ... & Pinter, G. (2024). Assessment of technical and financial challenges for renewable energy project alternatives. *Cleaner Engineering and Technology*, 18, 100719.

Ferdous, J., & Khan, N. A. (2024). Re-imagining Migration and Security. In *Governance, Migration and Security in International Relations* (pp. 73-88). Singapore: Springer Nature Singapore.

Fetais, A., Dincer, H., Yüksel, S., & Aysan, A. (2024). Analysis of sustainable investment policies for housing demand in Qatar via hybrid quantum fuzzy decision-making model. *Kybernetes*.

Fink, S. (2024). Party politics and the shaping of migration policy in the Council of Ministers. *European Policy Analysis*.

Heck, G., & Habersky, E. (2024). Externalising Migration Controls through Development Programs in Egypt. *Geopolitics*, 1-24.

Hoffmeyer-Zlotnik, P. (2024). The quiet politics of migration supranationalization—Commission entrepreneurship and the intra-Corporate Transferee Directive. *Journal of European Integration*, 1-22.

Joppke, C. (2024). From asylum to labour: track change in German migration policy. *West European Politics*, 47(4), 813-839.

Joppke, C. (2024). Neoliberal nationalism and immigration policy. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 1-20.

Kilkey, M., & Baldassar, L. (2024). Conditioning grandparent care-labour mobility at the care-migration systems nexus: Australia and the UK. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(5), 1157-1176.

Klotz, A. (2024). Imperial migration states. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 578-596.

Kou, G., Dinçer, H., & Yüksel, S. (2024). Pattern recognition of financial innovation life cycle for renewable energy investments with integer code series and multiple technology

S-curves based on Q-ROF DEMATEL. *Financial Innovation*, 10(1), 53.

Lavenex, S., Lutz, P., & Hoffmeyer-Zlotnik, P. (2024). Migration governance through trade agreements: insights from the MITA dataset. *The Review of International Organizations*, 19(1), 147-173.

Liargovas, P., & Papageorgiou, C. (2024). Migration Policy: Historical Progress, Current Status and Future Directions. *The European Integration, Vol. 2: Institutions and Policies*, 429-455.

Lill, A. C., Schneider, J., & Schneider, S. (2024). Conflict Dynamics in the Long Summer of Migration: The Example of Frankfurt/Main. In *Refuge: Social Science Debates* (pp. 75-94). Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden.

Mucha, Z. (2024). Dichotomous rhetoric and purposeful silencing: Contradictions of Czech and Polish post-2015 migration policy vis-à-vis immigration from South Asia. *New Perspectives*, 2336825X241230834.

Murzakulova, A., Kuznetsova, I., & Mogilevskii, R. (2024). Has immobility been left behind in migration regulatory infrastructures?. *International Migration*, 62(1), 23-36.

Nash, S. L. (2024). Climate Protection for Migration Prevention: Comparison of Policy Discourses on Climate Change and Migration in Austria, Germany, Denmark, and Sweden. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 1-29.

Natter, K. (2024). The il/liberal paradox: conceptualising immigration policy trade-offs across the democracy/autocracy divide. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 680-701.

Olarinde, O., Raghuram, P., Badasu, D., & Yogo, G. (2024). African women migration researchers and the question of reflexivity. *Gender, Place & Culture*, 1-21.

Pettrachin, A. (2024). The politics of multi-level migration policymaking: a network-centred perspective. *Policy Studies*, 45(1), 89-112.

Qin, W., Chen, H., Wang, L., Xia, Y., Nascita, A., & Pescapè, A. (2024). MCOTM: Mobility-aware computation offloading and task migration for edge computing in industrial IoT. *Future Generation Computer Systems*, 151, 232-241.

Ramos, R. (2024). Modelling migration. In *The econometrics of multi-dimensional panels: theory and applications* (pp. 455-478). Cham: Springer International Publishing.

Rizqiyanto, N., Dinata, S., Wedi, A., & Agustin, S. W. (2024). Human Trafficking in the Era of Global Migration: Unraveling the Impact of Neoliberal Economic Policy: by Sarah Hupp Williamson, Bristol, UK, Bristol University Press, 2022, 166 pp., \$48.95 (ebook), ISBN 978-1-5292-1465-9.

Roos, C., Trauner, F., & Adam, I. (2024). Bureaucratic migration politics in West Africa: Opportunities and dependencies created by EU funding. *International Migration Review*, 58(1), 296-318.

Sadiq, K., & Tsourapas, G. (2024). Labour coercion and commodification: from the British Empire to postcolonial migration states. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 617-636.

Schewel, K., Dickerson, S., Madson, B., & Nagle Alverio, G. (2024). How well can we predict climate migration? A review of forecasting models. *Frontiers in Climate*, 5, 1189125.

Singh, K., Singla, N., & Singh, N. (2024). Destigmatizing Indian Punjab from irregular migration: Key public policy options. *GeoJournal*, 89(1), 7.

Tagliacozzo, S., Pisacane, L., & Kilkey, M. (2024). A system-thinking approach for migration studies: an introduction. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(5), 1099-1117.

Triadafilopoulos, T., & Taylor, Z. (2024). The domestic politics of selective permeability: disaggregating the Canadian migration state. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(3), 702-725.

Van Haren, I., & Masferrer, C. (2024). Visitor visa policy changes and Mexico-Canada migration. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 22(1), 22-36.

Zhelyazkova, A. (2024). Do EU policies constrain government autonomy? Insights from the implementation of EU migration policies. *West European Politics*, 47(3), 595-618.